

Er spritvask bedre enn tradisjonell kirurgisk håndvask?

To parallelle studier viser at alkohol ser ut til å virke minst like desinfiserende ved håndvask som antiseptiske midler gjør. Resultatene kan få praktiske konsekvenser for rutineene ved norske sykehus.

Budskapet kommer frem i to artikler som omhandler håndvask, en i *JAMA* (1) og en i *BMJ* (2), begge publisert medio august. Et besnærende sammentreff, ikke minst fordi begge artiklene er signert av franske forfattergrupper og fordi konklusjonene heller ikke er ulike.

De to studiene sammenlikner den hygieniske effekten av håndvask med alkohol (propanol/isopropanol) og håndvask med det antiseptiske vaskemidlet klorheksidinglukonat, som også er i alminnelig bruk ved kirurgiske avdelinger i Norge under varemerket Hibiscrub.

Vaskemiddel gir eksem

Artikkelen i *JAMA* relaterer hånddesinfeksjon til forekomsten av kirurgiske infeksjoner (surgical site infections), det vil si infeksjoner oppstått innen 30 dager etter rutinemessige inngrep. Infeksjonsforekomsten blant 4 387 pasienter ble kartlagt og relatert til hvilken vaskeprosedyre kirurgene hadde brukt, i henhold til to standardiserte protokoller: I den ene protokollen utførte man hånddesinfeksjon med en spritopløsning med 75 % propanol/isopropanol til, i den andre en ordinær kirurgisk håndvask med 4 % klorheksidinglukonat. Tiden som gikk med til vaskeprosedyren var totalt fem minutter i hver av protokollene.

Opptellingen etterpå viste at hyppigheten av infeksjoner var omtrent like stor i begge gruppene, henholdsvis 2,44 % i spritgruppen og 2,48 % i klorheksidingruppen. Det var imidlertid flere kirurger som gjorde prosedyren korrekt i gruppen som vasket hendene med sprit, sammenliknet med dem som skrubbet seg med vaskemiddel. Spritvaskerne rapporterte også om signifikant færre hud- og eksemplager. Forfatterne konkluderer at spritvask gir en minst like effektiv hånddesinfeksjon som bruk av antiseptisk vaskemiddel. Sprit er dessuten lettere å applisere og mer skånsom mot huden.

Det er ikke mengden skum og skrubbing det kommer an på. Nye studier tyder på at spritvask gir like effektiv eller bedre hånddesinfeksjon som tradisjonell håndvask. Illustrasjonsfoto

Sprit best mot håndkontaminasjon

Artikkelen i *BMJ* gjengir en randomisert kontrollert undersøkelse blant 23 sykepleiere ved tre intensivavdelinger. Her viste det seg at pleiere som vasket hendene med alkohol (propanol/isopropanol) før og etter stalleprosedyrene oppnådde bedre huddesinfeksjon enn pleiere som vasket seg med antiseptisk vaskemiddel (klorheksidin). Som endepunkt valgte forfatterne å telle bakterier på huden til forsøkspersonene. De fant ut at spritvaskerne hadde signifikant færre bakterier på armene og hendene enn de som brukte vaskemiddel.

I *BMJ*-studien var prosedyrene annerledes enn i *JAMA*-undersøkelsen, slik at resultatene ikke er direkte sammenliknbare.

Foretrekker gamlemåten

– Begge studiene griper rett inn i en aktuell diskusjon innen hygiene- og sykehusfag, sier avdelingsoverlege Egil Lingaas ved Avdeling for sykehushygiene ved Rikshospitalet.

Han fremhever særlig studien i *JAMA* som relevant, fordi den måler en klinisk effekt av kirurgisk håndvask.

– Å kartlegge forekomsten av infeksjoner

gir et velegnet mål for klinisk effekt. Når en studie viser at hånddesinfeksjon med alkohol virker minst like infeksjonsforebyggende som tradisjonell kirurgisk håndvask, er det nyttig kunnskap som kan få praktiske konsekvenser for rutineene ved sykehusene, sier Lingaas.

Han forteller at legene ved Rikshospitalet kan benytte seg av to alternative, valgfrie prosedyrer ved kirurgisk håndvask.

– De kan velge mellom tradisjonell håndvask i tre minutter eller tre minutters desinfisering med en oppløsning av klorheksidin og etanol. Det siste forutsetter at man har vasket hendene grundig med såpe minst én gang ved begynnelsen av dagen, og at man ikke er synlig tilsmusset på

hendene. Er man blitt skitten, holder det ikke med spritvask. Da må kirurgen vaske seg igjen.

– Hvilken prosedyre foretrekker kirurgene?

– De er nok delt i sitt syn. Mitt inntrykk er at de fleste foretrekker gamlemåten med vasking fremfor desinfeksjon med klorheksidinspritvask, sier Egil Lingaas, som legger til at det er behov for flere studier om hånddesinfeksjon og om spritvask har like god effekt også når man forkorter prosedyretiden.

– Tom Sundar, *Tidsskriftet*
tom.sundar@legeforeningen.no

Litteratur

1. Parietti JJ, Thibon P, Heller R, Le Roux Y, von Theobald P, Bensadoun H et al. Hand-rubbing with an aqueous alcoholic solution vs traditional surgical hand-scrubbing and 30-day surgical site infection rates. *JAMA* 2002; 288: 722–7.
2. Girou E, Loyeau S, Legrand P, Oppein F, Brun-Buisson C. Efficacy of handrubbing with alcohol based solution versus standard hand-washing with antiseptic soap: randomised clinical trial. *BMJ* 2002; 325: 362–5.

NYHET!
The Meditron M30
www.meditron.no

NOK 1612,- eks. mva.